

A német bankrendszer jövendelmezőségi kilátásai alacsony kamatkörnyezetben

2015. október 19.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

Vezetői összefoglaló

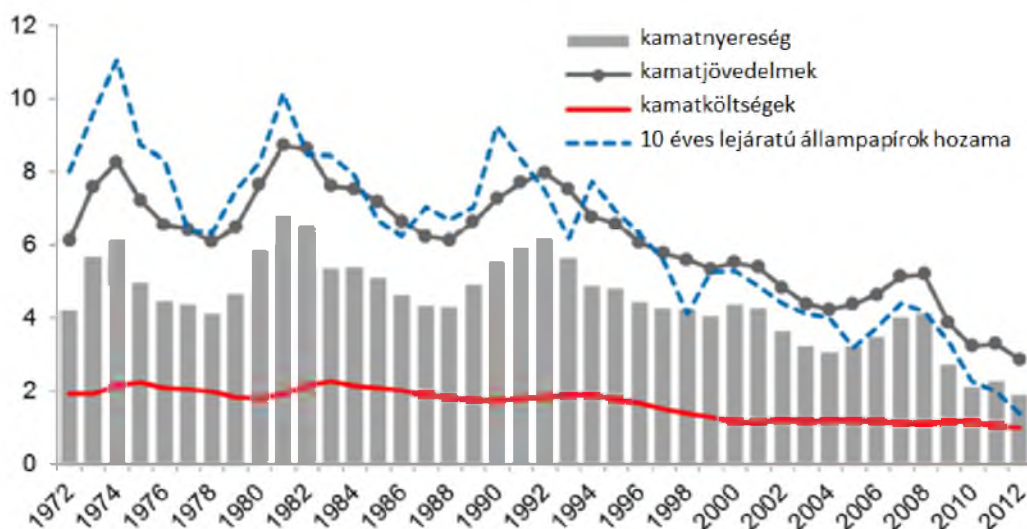
A német pénzügyi felügyelet szerepét betöltő Bundesbank és BaFin (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht) szeptember 18-án tették közzé annak a felmérésnek az eredményét, amelyet az általuk felügyelt, nem rendszerszintű fontossággal bíró hitelintézetek jövedelmezőségi kilátásairól és ellenálló képességéről készítettek. Azt vizsgálták, hogy az alacsony kamatkörnyezet hogyan hat a bankokra 2015 és 2019 között.

A felmérés alapján a bankok eredménye minden vizsgált kamatkörnyezet esetén csökken. A hitelintézetek a saját terveik alapján szimulált esetben is 25%-os visszaesést prognosztizálnak. A legrosszabb eredmények abban az esetben születnek, ha negatív kamatsokk érvényesül és a hitelintézetek mérlege nem alkalmazkodik a megváltozott körülményekhez. A jövedelmezőség visszaesése annak köszönhető, hogy a vizsgált bankok a kamatbevételektől nagymértékben függő üzleti modellt követnek. A jelenlegi helyzetben ugyanakkor jelentős mértékben csökkenhet a kamatokon elérhető nyereség.

A felmérés során érzékenységi vizsgálatot is végeztek, melynek eredménye szerint a bankoknál megfelelő mennyiségű szavatoló tőke áll rendelkezésre az alacsony kamatú időszak átvészelésére. A modellek alapján egyik hitelintézet esetén sem csökken az elsődleges alapvető tőke (CET 1) aránya a szabályozói 4,5%-os minimális szint alá. Ugyanakkor a Bundesbank és a BaFin szerint a hitelintézeteknek olyan lépéseket kell tenniük a továbbiakban, amelyekkel stabilizálják a jövőbeni eredményt és megelőzik annak túlzott csökkenését.

I. Bevezetés

Az euroövezet válsága nyomán kialakult alacsony kamatkörnyezet hatását a német kutatóintézetek¹ is kiterjedten vizsgálták, tekintve, hogy a jelenség ronthatja a bankok jövedelmezőségi kilátásait. A német bankrendszerben már a 90-es évek óta csökken a kamatokon elérhető nyereség nagysága, s ez a csökkenés az alacsony kamatok miatt tovább folytatódhat.

1. ábra - A német bankrendszer nyeresége a kamatokon - forrás: IW Köln

A Bundesbank és a mikroprudenciális felügyeletet ellátó BaFin (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht) 2013 második fele óta vizsgálták, hogy a 2015-től 2019-ig terjedő időszakra vonatkozóan hogyan alakul alacsony kamatkörnyezetben a rendszerszinten kevésbé fontos német hitelintézetek jövedelmezősége és ellenálló képessége. A felmérés eredményét 2015. szeptember 18-án tették közzé². A kutatásban részt vevő, általuk felügyelt 1500 kis- és közepes méretű bank együttes mérlege csaknem 2000 milliárd euro, ami a német bankrendszer nagyságának mintegy negyedét jelenti.

A vizsgálat nem terjedt ki az Európai Központi Bank által felügyelt, rendszerszintű fontossággal bíró pénzügyi intézményekre.

A felmérés során ötféle kamatkörnyezetet vizsgáltak, a feltételezéseket az 1. táblázat foglalja össze.

¹ http://www.rwi-essen.de/media/content/pages/publikationen/ruhr-economic-papers/REP_13_429.pdf
<http://www.econstor.eu/handle/10419/102394>

² http://www.bundesbank.de/Redaktion/DE/Pressemitteilungen/BBK/2015/2015_09_18_bafin_bbk.html

Az eredmények bemutatása:

https://www.bundesbank.de/Redaktion/DE/Reden/2015/2015_09_18_dombret.html

https://www.bundesbank.de/Redaktion/DE/Downloads/Presse/Pressenotizen/2015/2015_09_18_bafin_bbk.pdf?__blob=publicationFile

1. táblázat – A vizsgált kamatkörnyezetek áttekintése

Vizsgált környezet	Mérleg szerkezete ³	Viszonyítás
hitelintézetek tervei szerinti	változó	a hitelintézetek feltételezései
alacsony kamatkörnyezet	statikus szerint	állandó a 2014.12.31-i állapot szerint
pozitív kamatsokk	statikus szerint	2014.12.31-i állapothoz képest +200 bázispont
negatív kamatsokk (statikus)	statikus szerint	2014.12.31-i állapothoz képest -100 bázispont
negatív kamatsokk (változó)	változó, a banki mérlegek alkalmazkodnak a megváltozott környezethez	2014.12.31-i állapothoz képest -100 bázispont

forrás: Deutsche Bundesbank⁴

Emellett egy, az alacsony kamatkörnyezetre vonatkozó érzékenységi vizsgálatot is lefuttattak, amelynek paramétereit a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat – Érzékenységi vizsgálat - feltételezések

Kockázat típusa	Mérleg szerkezete	Sokk mértéke
hitelkockázat (1. verzió)	statikus szerint	PD ⁵ : +60% Haircut ⁶ : 10%
hitelkockázat (2. verzió)	statikus szerint	PD: +155% Haircut: 20%
piaci kockázat	statikus szerint	kockázati felárak növekednek

forrás: Deutsche Bundesbank⁷

³ Statikus eset: a lejáró ügyleteket ugyanolyan kondíciókkal bíró hasonló új ügyletekkel váltják fel, a mérleg nagysága konstans marad.

Változó eset: nincs felügyeleti korlátozás a mérleg szerkezetére és nagyságának alkalmazkodására vonatkozóan

⁴ https://www.bundesbank.de/Redaktion/EN/Pressemitteilungen/BBK/2015/2015_09_18_bafin_bbk.html

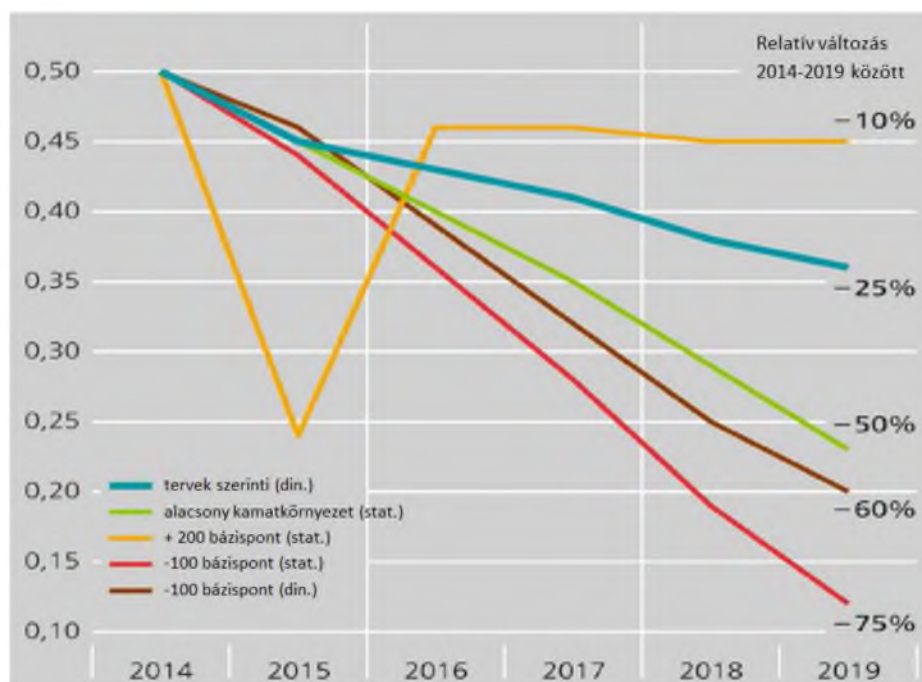
⁵ PD (probability of default): csődkockázat

⁶ Haircut: korrekciós tényező

⁷ https://www.bundesbank.de/Redaktion/EN/Pressemitteilungen/BBK/2015/2015_09_18_bafin_bbk.html

II. A felmérés eredményei

Mint ahogyan azt a 2. ábra szemlélteti, a hitelintézetek eredménye a vizsgált időszakban az összes feltételezett kamatkörnyezetben csökken. A legnagyobb mértékű visszaesés (75%) 2019-re a negatív kamatsokk (statikus eset) esetén valószínűsíthető, ugyanakkor a hitelintézetek tervei alapján elvégzett szimuláció is 25%-os csökkenést prognosztizálhat. Mindez a 2014-es 10 milliárd eurós, adózás előtti eredményhez képest évente átlagosan 2 milliárd euróval jelent kevesebbet.

2. ábra - Adózás előtti eredmény alakulása (aggregált adatok, a mérleg %-ában) – forrás: Deutsche Bundesbank⁸

A fenti eredmények háttérében az áll, hogy a vizsgált bankok a kamatbevételektől nagymértékben függő üzleti modellt követnek. Tevékenységüket betétgyűjtésből finanszírozzák, s ennek kamatköltsége a piaci finanszírozásénál alacsonyabb. Ezeket a forrásokat hitelekbe forgatják, melyek hozama nagyobb, mint a piaci befektetéseké. A bevételek másik forrását az adja, hogy a rövid lejáratú betétekből hosszú lejáratú hiteleket finanszíroznak („maturity transformation”). Utóbbi tevékenység ugyanakkor csak abban az esetben generál bevételt, ha a hozamgörbe meredek, tehát a hosszú távú kamatlábak magasabbak, mint a rövidtávúak.

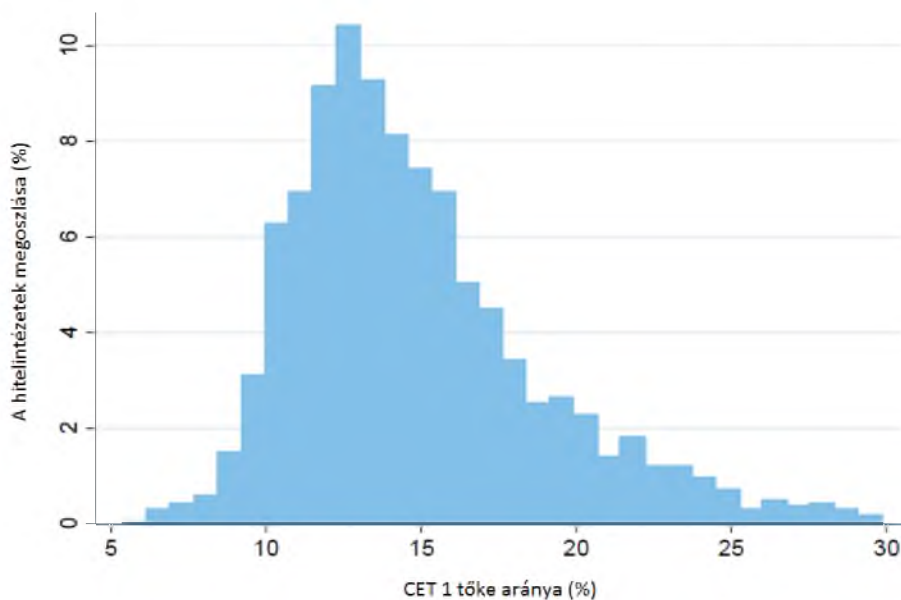
Az alacsony kamatkörnyezet két módon befolyásolja a kamatjövedelmeket. Egyrészt a betétekért fizetett kamat közelít a piaci finanszírozás árához, másrészt a meglévő magasabb hozamú ügyleteket alacsonyabb hozamú ügyletek váltják fel a hitelezői oldalon. Az eredmények szerint legfőképpen az első tényező befolyásolja a kamatokon elérhető nyereséget, a passzív oldalon elérhető kamatnyereség hozzájárulása az eredményhez (a mérleg nagyságához viszonyítva) az 1. kamatkörnyezet esetében 40,7%-kal csökken. Emellett a hozamgörbe is lapos, tehát a rövid távú és a hosszú távú kamatok között kicsi a különbség.

⁸

https://www.bundesbank.de/Redaktion/DE/Downloads/Presse/Pressenotizen/2015/2015_09_18_bafin_bbk.pdf?__blob=publicationFile

Az alacsony kamatkörnyezet hatása hosszú távon érvényesül, ami nagymértékben befolyásolja a bankok ellenálló képességét. Ezt az érzékenységi tesztelés segítségével szintén vizsgálták.

A hitelintézetek ellenálló képességét tekintve elmondható, hogy a vizsgált szereplők többsége az elsődleges alapvető tőke (CET 1) minimálisan előírt arányát meghaladó mozgástérrel rendelkezik (3. ábra). Különösen a közösségi bankok és a takarékinézetek rendelkeznek bőséges mennyiségű szavatoló tőkével.

3. ábra - Az elsődleges alapvető tőke (CET 1) aránya az RWA-hoz viszonyítva – forrás: Deutsche Bundesbank⁹

A kutatás megállapítása szerint 2011 és 2014 között nőtt a kockázatvállalás a likviditási tartalékokban. Ennek oka, hogy a lejáratidők hosszabbak lettek és a portfóliók minősége romlott. A piaci kockázatokra vonatkozó érzékenységi vizsgálatok eredményei szerint az elsődleges alapvető tőke (CET 1) átlagosan csak 0,5%-kal csökken, de egyik vizsgált hitelintézet esetében sem megy a minimális, 4,5%-os szint alá.

Andreas Dombret, a Bundesbank Igazgatótanácsának bankfelügyeletért felelős tagja az eredményeket összességében kissé aggasztónak tartja, különösen a csökkenő kamatkörnyezet esetén szimulált visszaeső eredmények kapcsán. Igaz, hogy a bankok rendelkeznek akkora tartalékokkal, hogy az időszakot átvészeljék, Dombret mégis további intézkedéseket tart szükségesnek a hitelintézetek szintjén is. A jelentés megállapításai szerint a bankoknak a következő időszakban törekedniük kellene a nyereség felhalmozására és a kockázatvállalás csökkentésére, így fel tudnának készülni a vizsgálat által feltárt, nemkívánatos hatások kiküszöbölésére. Emellett a nem kamatoktól függő bevételek kiterjesztésével (szolgáltatási díjak stb.) tudnák stabilizálni a bevételi oldalt, s a szervezeti rendszer és az üzleti folyamatok átvilágítása révén is további költségmegtakarítást érhetnének el.

⁹